

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

نسل آینده رهبری در خلیج فارس

گزیده پژوهش‌های جهان: نسل آینده رهبری در خلیج فارس

بررسی و نظارت: مؤسسه فرهنگی مطالعات و تحقیقات بین‌المللی ابرار معاصر تهران -

معاونت پژوهشی

تلخیص: دلیله رحیمی آشتیانی

تاریخ انتشار: ۹۵/۷/۲۴

تلفن و دورنگار: ۷ - ۸۸۷۵۶۲۰۵

صندوق پستی: ۳۸۴۹ - ۱۵۸۷۵

نشانی اینترنت: www.tisri.org

کلیه حقوق مادی و معنوی این گزارش متعلق به مؤسسه تهران است. تکثیر، انتشار و یا واگذاری آن به دیگران به هرصورت و بدون اجازه کتبی این مؤسسه مجاز نمی‌باشد.

نسل آینده رهبری در خلیج فارس^۱

به گفته نویسندگان پس از سال‌ها رهبری و حکومت «هشتاد ساله‌ها» بر کشورهای حوزه خلیج فارس، در ۱۰ فوریه ۲۰۱۶، حاکمان امارات متحده عربی کابینه جدیدی را تشکیل دادند که شامل هشت وزیر با میانگین سنی ۳۸ سال بود؛ جوان‌ترین آنها با ۲۲ سال سن به وزارت امور جوانان منصوب شد. چند هفته پیش از آن، امیر قطر، محمد بن عبدالرحمن الثانی ۳۵ ساله را به وزارت خارجه گمارد. چهره رهبری در حوزه خلیج فارس در حال تغییر است و به سمت جوان‌گرایی پیش می‌رود. امروزه رهبری کشورهای حوزه خلیج فارس فقط تحت تأثیر عامل سن نیست. در حال حاضر، برای کشورهای این منطقه مطلوب و متداول نیست که ولیعهدانشان به‌عنوان وزیران کلیدی انتخاب شوند؛ زیرا اختلاف سنی زیادی با رهبران این کشورها دارند. نمونه بارز این موضوع در مورد کشور عربستان و بحرین صادق است.

به باور نویسندگان وزیران جدید شامل تعداد زیادی از تکنوکرات‌ها و فن‌پیشگان هستند که نگاهی راهبردی به سیاست‌گذاری عمومی دارند. همه شاهدزادگانی که حدود ۵۵ سال یا کمتر از آن دارند، در مقایسه با پیشینیان خود چشم‌اندازهای متفاوتی هم به سیاست بین‌الملل و هم به منطقه دارند؛ از جمله: محمد بن سلمان، شاهزاده پرهیاهوی سعودی‌ها که در مقایسه با هم‌کیشان خود در مدت زمان بیشتری در خارج از کشور درس خوانده و زندگی کرده و نیز به منطقه اشراف بیشتری دارد.

از دید نویسندگان یکی از مسائلی که افراد جوان در این خاندان با آن روبه‌رو هستند، مسئله فشار توارث است؛ اینکه افراد جوان این خاندان همواره نگران جانشینی هستند؛

1. The Next Generation of Leaders in the Gulf. Becca Wasser and Jeffrey Martini, Rand Corporation. February 2016.

سیاست‌گذاران غربی هم باید به کلیشه‌های رهبریت در منطقه حوزه خلیج فارس پایان دهند. افزایش تعداد افراد جوان متصدی امور در میان کشورهای حوزه خلیج فارس این پیام را برای ایالات متحده آمریکا دارد که باید استراتژی خود را در این منطقه تغییر دهد و منطبق با روز کند. رهبران جدید و جوان منطقه خلیج فارس، در حوزه‌های دولت الکترونیک، توسعه بخش خصوصی، و ایجاد ابتکار در منطقه اقدام می‌کنند و واشینگتن باید بتواند اقدامات جامعی را برای هماهنگی با این اقدامات در منطقه انجام دهد. نویسنده معتقد است، غرب باید بداند که جوان‌گرایی را با تجربه و اصلاح سیاسی نباید ادغام کند. نسل جدید رهبران در کشورهای حاشیه خلیج فارس فرصت مناسبی را برای تجدیدنظر راهبردی ایالات متحده آمریکا در منطقه خلیج فارس فراهم می‌آورد.

به نظر نویسندگان، انتصاب هم‌کیشان و افراد هم‌دوره رهبران جوان و جدید به سمت‌های کلیدی در حکومت، امری عقلانی است؛ اما این انتصاب‌ها باید بعد از تثبیت قدرت باشد؛ مثلاً در مورد شاهزاده تمیم این فرایند حدود دو سال و نیم طول کشید تا بتواند پس از ایجاد تغییرات، کابینه موردنظر خود را تشکیل دهد؛ اما در همان زمان که وی کابینه خود را تشکیل داد، سه نفر از آنها بالای ۴۵ سال داشتند.

به گفته نویسندگان، عربستان سعودی و سایر کشورهای پادشاهی حوزه خلیج فارس، شباهت‌هایی با یکدیگر دارند؛ مثلاً اینکه اکثر نسل جوان این کشورها به دلیل زندگی در خارج از این کشورها (مثلاً زندگی در واشینگتن) تجارب زیادی در زمینه آشنایی با حکومت‌های جدید و غربی دارند. نمونه بارز این افراد، وزیر امور خارجه ۵۷ ساله عربستان سعودی، عادل الجبیر، است.

نویسندگان مدعی هستند که نسل آینده رهبری در کشورهای حوزه خلیج فارس شیوه جدیدی از حکومت را به جای شیوه فعلی اعمال خواهند کرد. شیوه‌ای که توسط نسل جدید رهبران عرب اعمال خواهد شد، شیوه «حکمرانی خوب» است؛ تأکید بر خدمات‌رسانی عمومی، اصلاح روند مدیریت، اصلاح اقتصادی، که در آینده جایگاه آنان را در شورای همکاری خلیج فارس بالا ببرد، از جمله مواردی است که در این شیوه اعمال می‌شود. تمیم ۴۵ ساله (شاهزاده اماراتی) و محمد بن زیاد به‌دنبال تسهیل این مسائل از طریق بهبود بوروکراسی اداری هستند.